

Posudek rigorózní práce Mgr. Marie Černíkové „Utváření «eurožargonu» v češtině“

Rigorózní práce Mgr. Marie Černíkové je věnována velmi aktuálnímu tématu, o kterém se v naší lingvistice začíná teprve v posledních letech psát, která si však zároveň se vzrůstající potřebou bude vyžadovat stále více pozornosti. Autorka se tedy statečně pustila do některých aspektů této problematiky dosti novátorsky (což je chvályhodné a poskytlo to na mnoha místech autorce širší prostor pro vlastní přístup).

Za cíl své práce si autorka stanovila představit proces překlady legislativy Evropské unie do češtiny a vznik části české odborné terminologie z oblasti problematiky EU. Zabývala se také vztahem slovní zásoby v českých překladech legislativy EU a slovní zásoby v popularizačních příručkách na toto téma (které byly vydány v souvislosti se vstupem České republiky do EU). Ke své analýze zvolila poměrně rozsáhlý a podle mého názoru reprezentativní materiál tištěný i elektronický (především databáze Koordinačního a revizního centra úřadu vlády a databáze ISAP).

Předkládaná práce má přehlednou a promyšlenou strukturu a členění. Vedle vlastní analýzy slovní zásoby překladů právních předpisů EU a slovní zásoby popularizačních textů jsou v ní zařazeny dvě obecnější, teoretické kapitoly – v úvodu se autorka zamýšlí nad pojmem „eurožargon“, jeho vymezením a dokonce i jeho existencí či opodstatněním. Jsou to úvahy jistě správné a potřebné, měly by však být více podloženy argumentacemi z odborné literatury (obdobně i v jiných částech práce – viz zde dále). Po vlastním jazykovém rozboru textů a před závěrem práce následuje úvahová kapitola o „eurožargonu“ ve smyslu jazyka administrativy a v souvislosti s tzv. „dřevěným jazykem“. Paralely mezi „dřevěností“ jazyka komunistické moci a jazykem „bruselské byrokracie“, zakládající se na některých přístupech západní lingvistiky, jsou nepochybně nejen zajímavé, ale také podnětné a užitečné. Záslužný je i pokus sestavit stručný slovník českého „eurožargonu“.

Připomínky k předkládané práci:

1. Poměr rozsahu věnovanému jazyku a mimojazykovým informacím: přestože jsou informace o (historických, politických) souvislostech a podmínkách překládání terminologie, o historii EU apod. jistě zajímavé a užitečné (pro novost reality), domnívám se, že by nemusely být uváděny v takovém rozsahu – vzhledem k rozsahu skutečné jazykové analýzy. Navíc excerpaný materiál jistě poskytuje možnosti širšího rozboru a popisu, které nebyly využity. Také slovník českého eurožargonu by mohl být rozsáhlejší.

2. Odborná literatura – její přehled a využití:

a) V práci jsem postrádala některé základní a důležité práce týkající se dané problematiky, zejména např. obecnější práci O. Martinové „Problematika neologismů v současné spisovné češtině“ (Praha 1983); není pravdivé tvrzení na s. 9: „První knihou zabývající se neologismy byla Co ve slovnících nenajdete od Zdeňky Sochové, 1994“. Podobně chybí některé příspěvky o jazyce politiky a práva např. od J. Hlavsové nebo J. Kořenského (viz sborník Český jazyk na přelomu tisíciletí. Academia, Praha 1997, i jinde), Čeština v evropském jazykové kontextu (oddíl v uvedeném sborníku), práce o překládání textů o EU např. od I. Čenkové a dále články v časopisu Jednoty tlumočnicků a překladatelů TOP (viz např. M. Grabmüller: Problematika vytváření české terminologie odborného jazyka evropských společenství, TOP č. 66, 2003, s. 27-31) atd.

b) V seznamu použité literatury chybí údaj o rigorózní práci M. Vavrochové, která je citována v textu na s. 63.

3. Drobné obsahové a formulační nepřesnosti:

- a) s. 11: „...*jazykem Evropské unie z lingvistického hlediska se nezabývá žádná práce*“ – to je dost odvážné tvrzení: pátrala autorka např. i po zahraničních pracích?
- b) s. 8: „... *výraz pilíř... mimo obor mezinárodního práva má neterminologický význam*“ – je slovo *pilíř* určitě neterminologické v architektuře, stavebnictví apod.?
- c) s. 37: „*integrace*“ – důvodem používání tohoto slova je zřejmě nejen jeho cizí původ, ale i terminologická platnost (na rozdíl od slova „*figurovat*“)
- e) s. 53: *SAPARD* (= Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) – je to iniciálová zkratka (nikoli zkratkové slovo)
- f) s. 59: „...*snahou o co největší zobecnění, vlastní zejména právnímu jazyku*“ – právní jazyk se vyznačuje přesností, jednoznačností vyjádření, nikoliv snahou o obecnost

4. Gramatické a pravopisné nedostatky: v práci se vyskytují problémy s nedodržením gramatické shody, vybočování z větné stavby a velmi časté závažné pravopisné chyby – především interpunkční (opakovaně se neoddělují vložené vedlejší vě(y), příp. chyby v psaní *i/y* v přísudku (viz opravy naznačené v textu práce).

Závěr:

Přes uvedené připomínky práce Mgr. Marie Černíkové „Utváření «eurožargonu» v češtině“ splňuje podle mého názoru požadavky stanovené na rigorózní práci. Doporučuji ji tedy k obhajobě.

Praha 23.5.2004

Ivana Bozděchová
PhDr. Ivana Bozděchová, CSc.
ÚČJTK, FF UK